

Utlåtande 2005:168 RIV (Dnr 322-4020/2003)

Ändrade regler för statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem

Motion av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) (2003:40)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2003:40) av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp)
avslås.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Ärendet

Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) föreslår i motion 2003:40 att Stockholms stad ska uppvakta statsmakterna med krav på att reglerna för statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem ändras, *bilaga 2*. Reglerna bör istället se till kommunens totala satsningar på skolan och bör utbetalas som generellt statsbidrag för skolverksamhet.

Remisser

Motionen har remitterats till Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, stadsledningskontoret samt utbildningsnämnden.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anser att motionen ska avslås.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att motionen ska avslås.

Älvsjö stadsdelsnämnd överlämnar ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Stadsledningskontoret anser inte att staden skall uppvakta regeringen om ändrade regler för statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem.

Utbildningsnämnden konstaterar att statsbidraget för personalförstärkningar ska ingå i det generella bidraget till kommunerna fr o m 2006.

Mina synpunkter

Regeringen har under ett antal år tilldelat kommunerna medel för att förstärka personaltäteten i våra skolor. Satsningen har varit mycket viktig för att höja kvalitén och minska grupperna i skolan. Satsningen har också gjort att elever i behov av särskilt stöd har fått större möjlighet till mer hjälp.

Sedan personalförstärkningsbidraget infördes har personalen i Stockholms skolor ökat. Läsåret 2000/2001 var personaltäteten 12,26/100 elever och läsåret 2003/2004 hade personaltäteten ökat till 12,86 personal per 100 elever.

Jag anser att statsbidraget för personalförstärkningar har varit och är en viktig satsning. De viktigaste resurserna som skolan har är dess elever och personal. Detta kan inte, som motionärerna föreslår, ersättas med till exempel läromedel.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. anse motionen besvarad
3. därutöver anföra följande.

I grund- och gymnasieskolan saknar totalt 18 procent av lärarna pedagogisk utbildning. Det är en fördubbling på tio år. I stället för fler lärare i skolan har regeringens statsbidrag för personalförstärkning i skola inneburit mer utbildad personal. Från och med 2006 kommer statsbidraget för personalförstärkningar att ingå i det generella bidraget till kommunerna, det är positivt eftersom kommunerna då kan använda pengarna till att öka andelen behöriga lärare. På längre sikt bör en nationell skolpeng införas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2003:40) av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) avslås.

Stockholm den 21 september 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Erik Nilsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin, Kristina Alvendal* och *Peter Lundén-Welden* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ulf Fridebäck* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) föreslår i motion 2003:40 att Stockholms stad ska uppvakta statsmakterna med krav på att reglerna för statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem ändras.

Riksdagen införde läsåret 2001/2002 ett särskilt statsbidrag riktat till förskoleklassen, grundskolan, särskolan, gymnasieskolan och fritidshemmen för att öka personaltätheten. Bidraget syftar till att ge barn och ungdomar ökade möjligheter att nå målen för utbildningen. Statsbidraget tillförs kommunerna stegvis med början hösten 2001 fram t.o.m. hösten 2006.

Avsikten var att tilldela kommunerna utökade resurser enligt nedan angiven utbetalningsplan.

Bidragsåret/Läsåret 2001/2002 1 miljard kronor

Bidragsåret/Läsåret 2002/2003 2 miljarder kronor

Bidragsåret/Läsåret 2003/2004 3 miljarder kronor

Bidragsåret/Läsåret 2004/2005 4 miljarder kronor

Bidragsåret/Läsåret 2005/2006 5 miljarder kronor

Höstterminen 2006 2,5 miljarder kronor

Den 1 januari 2005 lyftes tre miljarder av det specialdestinerade statsbidraget in i det generella statsbidraget. Dessa medel avser redan utbetalda statsbidrag för de tre bidragsåren 2001/2002-2003/2004. De kvarstående två miljarderna för bidragsåren 2004/2005 och 2005/2006 kommer även fortsättningsvis vara riktade till skolområdet.

Samtidigt med denna förändring genomfördes också en ändring av basåret för satsningen. I den tidigare statsbidragshanteringen jämfördes bidragsåret vad avser personaltätheten med basåret 2000/2001. Fr.o.m. bidragsåret 2004/2005 kommer satsningarna att utgå från personaltäthetens nivå under bidragsåret 2003/2004.

För varje kommun fastställer Skolverket en bidragsram som beräknas utifrån antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-18 år i kommunen kalenderåret före aktuellt bidragsår/läsåret.

Statsbidraget betalas ut av Skolverket efter rekvisition av kommunen. Vid rekvisitionen ska kommunen ange vilka åtgärder som bidraget är avsett att användas till. En kommun som har fått statsbidrag ska årligen till Skolverket redovisa de åtgärder som vidtagits under det gångna året med stöd av bidraget. Om en kommun inte genomför de åtgärder för vilka statsbidrag har lämnats kan Skolverket besluta att bidrag helt eller delvis ska hållas inne från kommande utbetalningar.

REMISSER

Motionen har remitterats till Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, stadsledningskontoret samt utbildningsnämnden.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 22 april 2004 att föreslå kommunstyrelsen att avslå motionen.

Reservation anfördes av *Pär Hommerberg m fl* (fp), *Michael Schartau m fl* (m) samt *Torbjörn Andring* (kd) till förmån för förvaltningens förslag till beslut att nämnden åberopar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 maj 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen lämnar remissen utan eget ställningstagande. Förvaltningen anser att frågeställningen är ett politiskt ställningstagande och att det inte är förvaltningens uppgift att ge synpunkter på detta.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade den 22 april 2004 att avslå motionen.

Reservation anfördes av *Ann-Katrin Åslund m fl* (fp), *Madeleine Jacobsson m fl* (m), *Patrick Simonson* (kd) med hänvisning till eget yrkande om bifall till motionen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionärernas förslag och föreslår, att stadsdelsnämnden beslutar att föreslå fullmäktige att besluta att Stockholms stad ska uppvakta statsmakterna med krav på att reglerna för statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem ändras i enlighet med vad som framgår av motionen.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade den 29 april 2004 att överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av *Olle Andretzky m fl (m)*, *Lars Hansson m fl (fp)* och *Margaretha Åkerberg (kd)* till förmån för förvaltningens förslag till beslut att nämnden åberopar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att staten måste ta hänsyn till kommunernas totala satsningar på skolan som t.ex. ökade lärarlöner och att statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem därför ska omarbetas som ett generellt statsbidrag för skolverksamhet. Förvaltningen har således inget att invända mot att Stockholms stad uppvaktar statsmakterna med krav på att reglerna för statsbidrag för personalförstärkningar i skola och fritidshem ändras.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 april 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Med anledning av regeringens förslag i vårpropositionen 2004 till riksdagen är det troligt att förutsättningarna för statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem ändras. Riksdagsbeslut förväntas i mitten av juni.

Enligt förslaget skall tre miljarder av det specialdestinerade statsbidraget lyftas in i det generella statsbidraget fr.o.m. 1 januari 2005. Dessa medel avser redan utbetalda statsbidrag för de tre bidragsåren 2001/2002-2003/2004. De kvarstående två miljarderna för bidragsåren 2004/2005 och 2005/2006 kommer även fortsättningsvis vara riktade till skolområdet.

Regeringen föreslår också en ändring av basåret för satsningen. I nuvarande statsbidragshantering jämförs bidragsåret vad avser personaltätheten med basåret 2000/2001. Förslaget är att fr.o.m. bidragsåret 2004/2005 kommer satsningarna att utgå från personaltäthetens nivå under bidragsåret 2003/2004.

Statsledningskontoret anser därför att staden inte skall uppvakta regeringen om ändrade regler för statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem.

Utbildningsnämnden beslutade den 22 april 2004 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på motionen.

Reservation anfördes av *Jan Björklund m fl (fp)*, *Mikael Söderlund m fl (m)* och *Hardy Hedman (kd)*, bilaga 1.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem tillförs kommunerna stegvis fr o m hösten 2001 t o m hösten 2006. Efter dessa fem år skall statsbidraget infogas i det generella statsbidraget till kommunerna och blir då nivåhöjande. Skolverket fastställer den bidragsram som staden erhåller utifrån antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-18 år i kommunen kalenderåret före aktuellt läsår. Vidare följer skolverket upp användningen av statsbidraget genom att staden årligen rapporterar uppgifter på b l a personaltäthet och elevantal. Regelverket innebär att kommunen erhåller bidrag till kostnader för personalförstärkning utöver den nivå som personaltätheten var för läsåret 2000/2001. Den uppföljning som staden lämnade till skolverket oktober 2003 avseende bidragsåret 2002/2003 visar att stadens totala kostnader för utökning av personaltätheten inom förskoleklass, grundskola, särskola, fritidshem och gymnasieskola uppgick till ca 230 mnkr. Det bidrag som utbetalades till staden uppgick till 131,8 mnkr.

För bidragsåret 2003/2004 har Stockholm ansökt om 198,4 mnkr. Dessa har förskotterats och förvaltningen har erhållit beloppet under förutsättning att personaltätheten ökar i förhållande till läsåret 2000/2001. Förändringar i personaltätheten är en funktion av förändringar i antalet anställda personer och antalet elever. Om antalet anställda sjunker och elevantalet ej viker i motsvarande omfattning minskar personaltätheten och därmed också statsbidraget. Underlag för sådana bedömningar saknas för närvarande. Uppföljning av bidraget för 2003/2004 sker under hösten 2004 och de ekonomiska effekterna för staden kan för närvarande inte beräknas.

För bidragsåret 2004/2005 visar Skolverkets preliminära bidragsramar att Stockholms stad kommer att tillföras ca 265 mnkr i personalförstärkning vilket väl stämmer överens med budgeterade intäkter för 2004 som uppgår till 230 mnkr.

RESERVATIONER M M

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Jan Björklund m fl (fp), Mikael Söderlund m fl (m) och Hardy Hedman (kd) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

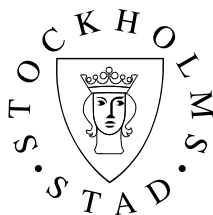
1. att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. att tillstyrka motionen
3. att överlämna följande svar på kommunstyrelsens remiss:

Nya beräkningar visar att Stockholms stad nästa år kan förlora en stor del av det särskilda statsbidraget för personalförstärkning i förskola och skola. Orsaken är att Stockholms skolor måste avskeda personal på grund av socialdemokraternas budget för år 2004.

Ett stort problem med statsbidraget för personalförstärkning är att de personalförstärkningar som sker, enligt förordningen, ska vara ”strategiska för att nå en ökad måluppfyllelse”. Kommunerna väljer dock själva vilka personalkategorier som är strategiska för måluppfyllelsen vilket har inneburit att främst utbildad personal har anställts.

För att motverka de negativa effekter statsbidraget har bör Stockholms stad uppvakta regeringen med krav på ändrade regler, t ex att statsbidraget i framtiden utbetalas som ett generellt statsbidrag för skolverksamhet.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:40

2003:40

Motion av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) om ändrade regler för statsbidraget för personalförstärkning i skola och fritidshem

Staten införde 2001 ett särskilt statsbidrag för personalförstärkningar i skola och fritidshem, de så kallade Wärnerssonpengarna. Läsåret 2003/04 får Stockholms stad 198,4 miljoner kronor i statsbidrag, förutsatt att personaltätheten i skolväsendet ökar.

Nya beräkningar för 2004 visar dock att skillnaden är stor mellan Stockholms anslag för skolväsendet och de beräknade löneökningarna. Eftersom kostnad för personal utgör 80 till 85 procent av skolans budget väntar kraftiga personalneddragning under 2004. Sammantaget leder socialdemokraternas budget till att personaltätheten i Stockholms skolor minskar med omkring 2 procent; från 12,65 till 12,40 anställda per 100 elever. För att få hela statsbidraget för 2003/04 måste personaltätheten vara minst 12,57 per 100 elever. Att personaltätheten i minskar till 12,40 per 100 elever innebär att Stockholms stad blir tvungen att betala tillbaka mellan 60 och 100 miljoner av statsbidraget för 2003/04.

Stockholms situation är inte unik. I Uppsala kommun underkändes budgeten sedan kommunen inte längre uppfyllde villkoren för statsbidraget och därmed riskerade att förlora omkring 70 miljoner kronor på uteblivet statsbidrag. Kommunförbundet Stockholms län har krävt att kommunerna i Stockholms län ska få dispens från dagens regler för statsbidraget.

Vi anser att Stockholms stad bör uppvaktar statsmakterna med krav på ändrade regler för statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem. I stället för att enbart se till personalförstärkningar måste staten se till kommunens totala satsningar på skolan, t ex ökade lärarlöner och satsning

på läromedel. Statsbidraget bör utbetalas som generellt statsbidrag för skolverksamhet.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi kommunfullmäktige besluta
att Stockholms stad uppvaktar statsmakterna med krav på att reglerna
för statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem
ändras.

Stockholm den 1 december 2003

Jan Björklund

Lotta Edholm